

Ευτύχης Μπιτσάκης

Μάης του '68: Απαιτείτε το αδύνατο

Πέρασαν είκοσι χρόνια από το Μάη του 1968. Στους δρόμους του Παρισιού, «οργωμένους από χιλιάδες λάστιχα», δεν διαδηλώνουν σήμερα εργάτες και φοιτητές. Το εργατικό κίνημα περνάει μια μακρά περίοδο παρακμής. Αντίστοιχα, η γαλλική κοινωνία στρέφεται προς τα δεξιά και οι υστερικές κραυγές του Λεπέν βρίσκουν περισσότερα «ευήκοα ώτα» απ' ό,τι οι αναλύσεις ενός μαρξισμού που φαίνεται να ανήκει οριστικά στο παρελθόν.

Τι ήταν λοιπόν ο Μάης του '68; Ήταν επανάσταση, εξέγερση, φευγαλέα πνοή μιας ανατρεπτικής Ουτοπίας; Για ν' απαντήσει κανείς σ' αυτό το ερώτημα, πρέπει ν' απαντήσει πρώτα σε κάποιο άλλο: Ποιοι ήταν οι πρωτεργάτες του Μάη του '68; Η ξαφνική έκρηξη δεν προκλήθηκε από τους εργάτες του Παρισιού. Ο Μάης ξεκίνησε μέσα από τα Πανεπιστήμια. Ήταν ένα ξέσπασμα των φοιτητών και της διανοήσης, άρνηση των αλλοτριωτικών φαινομένων της αναπτυγμένης κεφαλαιοκρατικής κοινωνίας. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο ότι το ΓΚΚ αντέδρασε στην αρχή αρνητικά, για να αλλάξει σύντομα τη θέση του, όταν άρχισε να κινείται η εργατική τάξη η οποία, με την γενικευμένη απεργία και τις μαζικές διαδηλώσεις της, έδωσε άλλο βάρος στην εξέγερση.

Η εξέγερση του Μάη δεν είχε ούτε ενιαίο καθοδηγητικό κέντρο, ούτε συγκεκριμένο πολιτικό πρόγραμμα ή κατά μείζονα λόγο — πρόγραμμα επαναστατικής ανατροπής. Το πολύμορφο και εν πολλοίς αυθόρμητο κίνημα του Μάη, έφερε στην επιφάνεια μια σειρά ιδέες και αιτήματα αντικαπιταλιστικού χαρακτήρα, συνδεδεμένα με τις επαναστατικές παραδόσεις των λαών

της Ευρώπης και θαμμένα τόσο από την αστική τάξη, όσο και από τα ιστορικά παρωχημένα κόμματα της Αριστεράς: Κοινός παρονομαστής των ιδεών και των αιτημάτων του Μάη, ήταν η άρνηση της βιομηχανικής-κεφαλαιοκρατικής κοινωνίας και της γενικευμένης αποξένωσης που την χαρακτηρίζει: Άρνηση της εξουσίας: της Κρατικής, της εξουσίας στο χώρο της παραγωγής, των εξουσιαστικών σχέσεων στο σχολείο και στην οικογένεια, άρνηση της φυλετικής καταπίεσης και της ανισότητας των φύλων, άρνηση της αρνητικής ηθικής και αποθέωση του έρωτα, της δημιουργικότητας και της θετικής αντίληψης για τη ζωή. Συνολικά άρνηση της γενικευμένης αποξένωσης, της καταστροφής των προσωπικών σχέσεων, και της έλλειψης νοήματος στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Τέλος, άρνηση των γκέτο των σύγχρονων μεγαλουπόλεων και αναζήτηση τρόπων για αποκατάσταση των δεσμών του ανθρώπου με τη φύση και των ανθρώπων μεταξύ τους με τη δημιουργία κοινοτήτων. (Γύρω από το Παρίσι και όχι μόνο, δημιουργήθηκαν πολλές οικολογικές κοινότητες τις οποίες φυσικά σάρωσε στην πορεία ο ανταγωνισμός της βιομηχανοποιημένης γεωργίας).

Εξέγερση λοιπόν που ανταποκρινόταν σε ουσιαστικές ανάγκες της κοινωνίας. Σύμβολα της εξεγερμένης νεολαίας: Ο Τσε Γκουεβέρα, ο Μαρξ, η Ρόζα, ο Μάο. Πνευματικοί «ταγοί»: ο Μαρκουίζε, οι ιδέες της Σχολής της Φραγκφούρτης γενικότερα, ο Σαρτρ, οι κλασικοί του Αναρχισμού. Απελευθερωτικά αιτήματα κατακερματισμένα, καθολική άρνηση, επαναστατικές εξάρσεις χωρίς στόχο και χωρίς πρόγραμμα. Η εξέγερση του Παρισιού και των άλλων πόλεων της Γαλλίας μπορούσε συνεπώς να μετατραπεί σε επανάσταση;

Άς μην ξεχνάμε ότι η Γαλλία δεν είναι Παρίσι ούτε Παρίσι ήταν οι φοιτητές και η διανοήση του Καρτιέ Λατέν. Η εργατική τάξη εγκατέλειψε τα εργοστάσια-κάτεργα και κατέβηκε στους δρόμους, αλλά και αυτή χωρίς μια συγκεκριμένη προοπτική. Και προπαντός: Η συντηρητική γαλλική κοινωνία παρέμεινε σιωπηλή, ενώ ο ντε Γκωλ ψύχραμα κύκλωσε με τα τανκς του το Παρίσι όταν είδε τον επικίνδυνο εχθρό - την εργατική τάξη - να κατεβαίνει στους δρόμους.

Άν το ΓΚΚ δεν έβλεπε από την αρχή αρνητικά την εξέγερση, αν δεν ταλαντευόταν στη συνέχεια, θα μπορούσε η εξέγερση να έχει μετατραπεί σε επανάσταση; Το ΓΚΚ έχασε μια ιστορική ευκαιρία, ή μήπως η στάση του ήταν η μόνη ρεαλιστική μπροστά στις δυνάμεις της συντήρησης και το συντριπτικό κρατικό μηχανισμό; Τα ερωτήματα αυτά δεν έχουν απαντηθεί, και δεν παύουν να στριφογυρίζουν στο μυαλό όσων έζησαν τη σύντομη αυτή έκρηξη της μεγάλης Ουτοπίας.

Τι έμεινε λοιπόν από τα οδοφράγματα, από τις ανατρεπτικές Ουτοπίες, από τα μεγάλα επαναστατικά κηρύγματα; Στους δρόμους του Παρισιού δεν διαδηλώνουν σήμερα οι φοιτητές αδελφωμένοι με τους εργάτες. Το αστικό κράτος αντιμετώπισε τότε ψύχραμα την εξέγερση, περιμένοντας με τα τανκς σε κατάσταση ετοιμότητας, τον εκφυλισμό της. Η γαλλική Αριστερά εξάλλου αποδείχτηκε ανίκανη να θέσει πολιτικούς στόχους και να καθοδηγήσει την εξέγερση. Έτσι οι εργάτες επέστρεψαν στα εργοστάσια. Ξανάρχισαν το παλιό και γνώριμο έργο των οισύφειων οικονομικών διεκδικήσεων, αποδεχόμενοι (ή μη συνειδητοποιώντας) την έλλειψη νοήματος — ότι για άλλη μια φορά παρέμειναν τάξη για τους άλλους. Οι φοιτητές επέστρεψαν στις αίθουσες. Τα πανεπιστήμια καθαρίστηκαν από τα συνθήματα της εξέγερσης και «κανονικοποιήθηκαν» ως προς τις ιδέες. Το κυρίαρχο ιδανικό της σημερινής σπουδάζουσας είναι το πτυχίο και η αναζήτηση μιας θέσης εργασίας στην παραγωγή, στη διοίκηση ή στις υπηρεσίες. (Πουλάμε τη γνώση, κερδίζουν οι άλλοι, ζούμε κι εμείς). Και η επαναστατημένη διάνοηση; Άλλοι κατέληξαν στον αντικομμουνισμό — οι νέοι φιλόσοφοι, με την εφήμερη δόξα τους. Άλλοι σιάπησαν. Άλλοι υπηρετούν τα ΜΜΕ, ενσωματώθηκαν στις κρατικές υπηρεσίες ή προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο μεγάλο κεφάλαιο.

Σήμερα στο Παρίσι κυκλοφορούν όλες οι ιδέες, εκτός από τις μαρξιστικές που φυτοζωούν σε ένα ρητά αρνητικό περιβάλλον. Όσο για τις ομάδες της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς που πρωτοστάτησαν στην εξέγερση, φυτοζωούν και αυτές στο περιθώριο της κοινωνίας και της πολιτικής ζωής.

Δεν έμεινε λοιπόν τίποτα από τον Παρισινό και ευρύτερα τον Ευρωπαϊκό Μάη; Μια καταφατική απάντηση θα ήταν λάθος. Τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα (οικολογικό με τις αντιφάσεις του, γυναικείο, φοιτητικό όπου υπάρχει), τα περιοδικά σκιρτήματα της εργατικής τάξης, έχουν ενσωματώσει τις ιδέες (ή ιδέες) του Μάη του 1968. Ευρύτερα: Το απελευθερωτικό όραμα του Μάη του '68 θα γονιμοποιήσει στο μέλλον τις νέες μορφές της δημοκρατικής - επαναστατικής Αριστεράς η οποία δεν θα αγωνίζεται απλώς για την «αλλαγή των σχέσεων παραγωγής», αλλά για τη συνολική επαναστατική αναδόμηση της κοινωνίας.

Ο Μαρξ, ο Τσε και οι εξεγερμένοι του Παρισιού, θα είναι τρία σημεία αναφοράς της νέας επαναστατικής Ουτοπίας.